

YİRMİ ÜÇÜNCÜ LEM'A

Tabiat Risalesi

On Yedinci Lem'a'nın On Altıncı Notası iken, öneminden dolayı Yirmi Üçüncü Lem'a olmuştur. Bu risale, tabiata dayandırılan Allah'ı inkâr düşüncesini bir daha dirilmeyecek şekilde öldürüyor, küfrün temel taşıyı yerle bir ediyor.

Bir ihtar

Bu risalede, Allah'ı inkâr eden tabiatçıların gittikleri yolun iç yüzünün ne kadar akıldan uzak, çirkin ve hurafe olduğu, en az doksan imkânsızlığı içeren dokuz maddede gösterilmiştir. Bu akıl dışılıklar başka risalelerde kısmen izah edildiğinden, burada gayet kısaca anlatılmış ve bazı basamaklar atlanmıştır. O yüzden bu kadar açık bir hurafeyi meşhur ve zeki filozofların nasıl kabul etmiş oldukları, neden o yoldan gittikleri sorusu birdenbire akla geliyor.

Evet, onlar yollarının iç yüzünü görememişler. Şüphesi olanlara, burada yazılan her bir imkânsızlığın sonunda beyan edilen çirkin, tiksinti verici ve akıl dışı haşiye misallerin, onların mezheplerinin özü, gittikleri yolun zorunlu gereği olduğunu çok açık ve kesin delillerle etraflıca anlatmaya ve ispatlamaya hazırım.

Haşiye: Bu risalenin telif sebebi, gayet saldırgan ve çirkin bir tarzda iman hakikatlerini küçük görüp, "bozulmuş aklın yetmediği şeye hurafe" diyenlerin dinsizliklerini tabiata bağlayarak Kur'an'a hücum etmeleridir. O hücum, kalbe (kaleme) şiddetli bir öfke verdi ki, o dinsizlere ve haktan yüz çeviren bâtil mezheplilere şu şiddetli ve galiz tokatları attı.

Yoksa Risale-i Nur'un yolu, nezih ve nazik bir şekilde yumuşak söz söylemektir.

قَالَتْ رُسُلُهُمْ أَفِى اللَّهِ شَكٌّ فَاطِرِ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ

Şu ayet-i kerime, olumsuz bir soru cümlesiyle

"Cenab-ı Hakk'ın varlığına dair şüphe olmaz ve olmamalı." diyerek

O'nun varlığının, birliğinin ve benzersizliğinin apaçık olduğunu gösteriyor.

Bu sırrı izah etmeden önce bir hatırlatma:

1338'de (1922) Ankara'ya gittim. Gayet müthiş bir inançsızlık fikrinin, İslam ordusunun Yunan karşısındaki zaferiyle neşelenen müminlerin kuvvetli fikirlerinin içine girmek, onları bozmak ve zehirlemek üzere aldatıcı bir şekilde çalıştığını gördüm.

"Eyvah," dedim, "bu ejderha imanın esaslarına işeyecek!"

O zaman, şu ayet-i kerime Cenab-ı Hakk'ın varlığını ve birliğini apaçık bildirdiği için ondan yardım dileyip, Kur'an-ı Hakîm'den alınan, şu dinsizlik fikrinin başını ezecek derecede kuvvetli bir delili Arapça bir Nur risalesinde yazdım. Onu Ankara'da, Yeni Gün Matbaası'nda bastırmıştım. Fakat maalesef Arapça bilen az ve o risaleye önem vererek bakan da nadir olduğundan, gayet kısa ve özet bir şekilde o kuvvetli delil tesirini göstermedi. Ne yazık ki, o dinsizlik fikri hem yayıldı hem de kuvvet buldu.

Mecburen o delilin bir kısmını Türkçe olarak beyan edeceğim. Onun bazı parçaları başka risalelerde tam izah edildiğinden burada kısaca yazılacaktır. Başka risalelerdeki farklı yerlerde beyan edilmiş çeşitli deliller, bu risalede kısmen birleşiyor; onların her biri bunun bir parçası hükmüne geçiyor.

Mukaddime

Ey insan! Bil ki, ağızdan çıkan ve dinsizliği ima eden dehşetli kelimeler vardır. Müminler de onları bilmeden kullanıyor. Mühimlerinden üç tanesini beyan edeceğiz:

Birincisi: “Evcedethu’l-esbab”. Yani “Bu şeyi sebepler yarattı.”

“Peygamberleri onlara: Hiç gökleri ve yeri yaratan Yüce Yaratıcı hakkında şüphe edilebilir mi? dedi.”

(İbrahim Sûresi, 14/10)

İkincisi: “Teşekkela binefsihi”. Yani “Kendi kendine meydana geliyor, olup bitiyor.”

Üçüncüsü: “İktezathu’t-tabîa”. Yani “Tabiatın eseridir, tabiat onu gerektiriyor ve yaratıyor.”

Evet, madem mevcudat var ve inkâr edilemez. Hem her varlık, sanatlı ve hikmetli bir şekilde yaratılıyor. Hem madem hiçbir şey ezelî değil, her şey sonradan oluyor. Ey dinsiz! Herhalde bir varlığı, mesela şu hayvanı, ya âlemdeki sebepler yaratıyor diyeceksin, ya kendi kendine oluyor diyeceksin, ya tabiatın gereği olarak onun tesiriyle vücuda

geliyor diyeceksin yahut da onun bir Kadir-i Zülcelal’in kudretiyle yaratıldığını kabul edeceksin.

Madem, aklen bu dört yoldan başka yol yoktur. İlk üç yolun akıl dışı, hükümsüz ve imkânsız olduğu açıkça ispat edilirse, zorunlu olarak dördüncü yol olan tevhid yolunun doğruluğu kesinleşir.

Birinci Yol

Eşyayı ve varlıkların, âlemdeki sebeplerin bir araya gelmesiyle ortaya çıktığını kabul etmektir. Bunun imkânsızlığını gösteren pek çok noktadan yalnızca birkaç tanesini sayacağız.

Birincisi:

Mesela, bir eczanede çok çeşitli maddelerle dolu yüzlerce cam kavanoz bulunuyor. Onların içindeki maddelerden hayat sahibi bir macun hazırlanması istendi. Hayat veren, harika bir ilaç yapılması gerekti. Biz de geldik, eczanede o canlı macunun, hayat veren ilacın çok sayıdaki unsurlarını, maddelerini gördük. O macunların her birini inceledik.

Anladık ki, o cam kavanozların hepsinden hususi bir ölçüyle, bir-iki damla bundan, üç-dört damla ötekinden, altı-yedi damla başkasından ve bunun gibi çeşitli miktarlarda örnekler alınmış. Eğer birinden bir damla eksik veya fazla alınsa, o macun canlı olmaz, hususiyetini kaybeder.

O hayat veren ilacı da inceledik. Her bir kavanozdan hususi bir ölçüyle birer madde alınmış; zerre kadar eksik veya fazla olsa ilacın hususiyeti kalmaz. Elliden fazla kavanozun

her birinden ayrı bir ölçüyle farklı miktarlarda maddeler alınmıştır.

Acaba o şişelerden alınan farklı miktarların; şişelerin garip bir tesadüf veya fırtınalı bir havanın devirmesi neticesinde bir araya gelmesine hiçbir şekilde imkân ve ihtimal var mıdır? Her birinden yalnızca alınan miktar kadar akması, o maddelerin toplanıp o macunu meydana getirmesi mümkün müdür?

Acaba bundan daha hurafe, akıl dışı, bâtil bir şey olabilir mi? Eşek katmerli bir eşekliğe girse, sonra insan olsa, "Bu fikri kabul etmem!" deyip kaçacaktır.

İşte bu misaldeki gibi her bir canlı, elbette hayat sahibi bir macundur ve her bir bitki, hayat veren bir ilaç gibidir. Onlar çok çeşitli ve gayet hassas bir ölçüyle alınan maddelerden yapılmıştır.

Eğer sebeplere, toprak, hava, su gibi unsurlara dayandırılrsa ve "Şu canlıyı sebepler yarattı" denilse, bu, aynen eczanedeki macunun şişelerin devrilmesiyle meydana geldiğini söylemek gibi, yüz derece akıldan uzak, imkânsız ve bâtil bir iddia olur.

Kısacası:

Şu büyük âlem eczanesinde Hakîm-i Ezelî'nin kaza ve kader ölçüsüyle alınan, hayat için gerekli maddeler ancak sınırsız bir hikmet, ilim ve her şeyi kuşatan bir irade ile meydana gelebilir.

"Bunlar kör, sağır, sınırsız, sel gibi akan, her yerde bulunan unsurların, tabiatın ve sebeplerin işidir." diyen bedbaht, "O hayret verici ilaç, şişelerin devrilmesiyle kendi kendine

olmuştur." diye akılsızca, saçma sapan konuşan sarhoş bir ahmaktan daha ahmaktır.

Evet, bu küfür; ahmakça, sarhoşça, divanece bir hezeyandır.

Bu konuyu şerheden bir açıklamayı Hitap Çiçekleri adlı kitaptan okuyalım:

Mesela, hendese ile uğraşanlar, kendi perspektifleriyle bakıp, istedikleri yerlere nazarlarını dikip, istedikleri noktayı ele alsınlar. Nerede olursa olsun, her yerde hendesî ölçüler ve şekiller görecektir. Şuuraltlarındaki üçgenlerin, dörtgenlerin, helezonların, elipslerin veya sarmalların her çeşidi ve boyutu ile karşılaşacaklardır.

Mesela, matematikle uğraşanlar, içinde bulunduğumuz Güneş sistemini ele alsalar; en yakınındakinden en uzağındakine, bütün gezegenler arasındaki mesafeleri ölçseler, bu mesafeler arasında sabit oranlar, formüle edebilecekleri bağlantılar arasalar, sadece birbirleriyle değil, bütün kâinatla alakalı formüller, oranlar ve bağlantılar bulacaklardır.

Araştırmacılar, yaptıkları bir araştırmada, Mars ile Jüpiter arasındaki bilinen mesafenin belirli oranlara ve formüllere uygun gelmediğini görünce şaşkına dönmüşlerdi. Fakat, ondokuzuncu asrın başlarından yirminci asrın başlarına kadar geçen zaman içinde, bu iki gezegen arasında binden fazla meteoridin, belirli bir yörünge ile gezdiğini görünce "Burada ayrı bir hesap vardır. Bilemediğimiz bir oran, bir formül vardır. Bunu da zamanla tesbit edebiliriz" dediler.

Biz burada, meselelere birer kapı açıyor, tefekkür ufkunda bir ışık yakıyoruz. Kâinatın geniş sayfalarındaki Allah'a ait

ma'nâların, ma'rifet üsareleri halinde damlamasına, cazibe ve cezbenin Allah muhabbeti ma'nâsını taşımasına, O'na ait malûmatların birer çekirdek ve nüve hâlinde takdim edilmesine -kametine uygun ifade edilemese bile- gayret ediyoruz. Onun için, Allah'ın yarattığı herşeyde bir hesap ve nizam olduğuna misaller veriyor, bundan ötesini tefekkür ufkunuza havale ediyoruz.

"Eşyayı sebebler yarattı" denilerek herşeyin bir meçhule bağlanması ilim adamı işlenen böyle bir cinayetin ifadesidir. Maalesef bu, kendini ilim adama sayan bir kısım insanlar nazarında da rağbet ve revaç bulmuştur. Hâlâ böyle bir muhal ve hurafenin tesirinde kalan bu insanlara Cenâb-ı Hakk'ın varlığını anlatmak, sebeblerin Allah'a ayine olduklarını göstermek lazımdır.

Meydana gelen herşeyin bir kısım sebeblere bağlı olduğunu görmekteyiz. Çiçeklerin tebessüm etmesi için yağmurun yağması, güneşin şualar neşretmesi, rüzgarın esmesi, toprağın tavına gelmesi, mevsimlerin değişmesi, yeryüzünün bütün gezegenler ile tenasüb içinde bulunması gibi sebeplerin içtimai gerekmektedir. Ama bu sebebler gerçekten bir çiçeği yaratabilecek, ondaki revnekdar hayatı varedebilecek kabiliyet ve kudrette midirler? Üzerinde asıl durulacak ve düşünülecek nokta budur.

İnsanın ve diğer canlıların yaratılışını bir kısım sebeblere bağlayanlar: "Daha önce şöyle olmuştur, sonra anne ile babanın izdivacı, sonra döllenmeler, üremeler ve türemeler vuku bulmuştur..." gibi şeyler söylerler. Bir çocuğun yaratılışını, karanlıklar ve bilinmezler içindeki spermin yumurtaya ulaşmasını, yumartanın döllenmeye hazır hâle gelip beklemesini, ceninin kan ve fişkı arasında ışıksız, havasız bir ortamda beslenmesini, doğum vakti gelince en uygun pozisyonu almasını ve diğer gelişmeleri annenin

meşimenine verirler. Üstelik Cenâb-ı Hakk'ın mümtaz ve antika bir sanatı olarak kıymet ve değerini ancak O'nun bildiği ve ahsen-i takvim suretinde yarattığı insanın yaratılışını, bir kadın ile erkeğin şehvî hislerinin tatminine bağlayarak, onu sefil arzuların semeresi olarak mütalaa ederler.

Resûl-ü Ekrem'in huzuruna gelen dağdan inmiş, baldırı çıplak bir bedevi şöyle diyordu: "Bir yerdeki deve pisliği, oradan devenin geçtiğine delalet etmez mi? Bir yerdeki ayak izi, orada yürüyen birisinin mevcudiyetine delalet etmez mi? Sema burç burç nizam içinde, yıldızlar ve güneşler ahenkle hareket etmekte, yeryüzü vadi vadi insanlığın ihtiyaçlarına hitab edip cevap vermekte... Bütün bunlar, herşeyi yaratan ve herşeyi bilen Alîm ve Hakîm bir Allah'ın varlığına delalet etmez mi?"(32) O baldırı çıplak bedevi, laboratuvar tahlilleriyle bile Cenâb-ı Hakk'ın varlığını ve azametini göremeyen gafil ilim adamlarından daha ileriye gitmiş, esbab perdesini yırtmış, sebeplerin neticesine varıp Allah'ı bulmuş, idrak sahibi bir insandı.

Hayat ve yaratılış bir muammadır ama, ötesinde bulunan mübeyyin kudret izleri ile müzeyyen bir muamma. Ve o muammayı çözmek, bahsi geçen bedevinin bakışı ve anlayışı içinde bakmakla mümkündür. Böylece kâinattaki çeşit çeşit eserler, çok çeşitli izler ve yollar görülecek, bilinecek, kör, şuursuz ve ma'nâsız şeylere bağlanılmayacaktır.

.....

İkinci Yol

"Teşekkela binefsihi", yani "Her şey kendi kendine meydana geliyor."

Bu cümlede de birçok imkânsızlık var; her yönden bâtildir, akıl dışıdır. Örnek olarak bunların üç tanesini göstereceğiz:

Birincisi:

Ey inat eden inkârcı! Benliğin, gururun seni o kadar ahmaklaştırmış ki, yüz imkânsızlığı birden mümkün görmeyi bir derece kabul ediyorsun. Fakat sen canlı bir varlıksın; basit, cansız ve değişmez bir madde değilsin. Daima yenilenmeye doğru giden, gayet muntazam bir makine, harika ve sürekli değişen bir saray gibisin.

Bedeninde her an zerreler çalışıyor. Senin bedenini, kâinatla bilhassa rızkının ve türünün devamı yönünden alakalıdır, onunla alışveriş halindedir. Bedeninde çalışan zerreler, o münasebeti ve alakayı bozmamak için dikkat ediyorlar. Adımlarını tedbirle atıyorlar. Adeta bütün kâinata bakıyor, senin münasebetlerini kâinatta görüp öyle vaziyet alıyorlar.

Sen, görünen ve görünmeyen duygularınla dünyadan o zerrelerin şu harika vaziyetine göre istifade edersin. Eğer bedenindeki zerrelerin, Kadir-i Ezelî'nin kanunuyla hareket eden küçücük memurlar, O'nun bir ordusu, kader kaleminin uçları (her zerre bir kalem ucu) veya kudret kaleminin noktaları (her zerre bir nokta) olduğunu kabul etmezsen; bedeninin her tarafıyla beraber senin sadece gözünde çalışan her bir zerrede, münasebetli olduğun bütün kâinatı göreceğ birer göz ve bütün geçmişini, geleceğini, neslini, asrını, bedenindeki maddelerin kaynaklarını ve rızkının madenlerini bilecek, tanıyacak yüz dahi kadar akıl bulunduğunu farz etmen gerekir.

Bu meselelerde zerre kadar akı olmayan senin gibi birinin, bir zerresine bin Eflatun kadar ilim ve şuur vermek, bin derece katmerli, akılsızca bir hurafeciliktir!

Bu konuyu şerheden bir açıklamayı Hitap Çiçekleri adlı kitaptan okuyalım:

Her varlık çeşitli atomlardan mürekkeptir. Gözle görülemeyecek kadar küçük bu atomlar, kâinattaki umumi aşk, cezbe ve incizabdan nasibdar olarak birbirleri etrafında vecd ile döner, birleşir, kendilerinden büyük varlıkları meydana getirmeye çalışırlar. İnsanların ve diğer mahlûkatın vücudunu teşkil eden bu atomlar şuursuz ve cansızdırlar. Hâttâ atomun parçalanıp enerji hâline gelmesi, maddenin kaybolması durumu " Atom madde midir, değil midir?" istifahamını da karşımıza çıkarmıştır. Buna rağmen, mahiyeti tam olarak bilinmeyen, "Madde mi, değil mi?" tartışması yapılan atomda ruh, can ve hayatîyet aranması, hele ruhu, canı ve hayatı verebileceğinin düşünülmesi hangi aklın ve mantığın tezahürüdür?

Bütün vücutlar, batbata vererek bir kubbe meydana getiren tatlar gibi birbirine dayanan atomların teşkil ettiği uzuvlardan meydana gelmiştir. Eğer, Allah'ı kabul etmez, bütün uzuvlar ile vücutları O'nun yaratıcılığına vermezsek; adeta, birlikte uzuvlar teşkil eden atomların hem emredip hem de itaat ederek, hem hâkim hem de mahkûm durumunda olduklarını kabul etmemiz gerekecektir. Herhangi bir atom diğerine: "Gel, yanyana duralım, başbaşa verelim. Sen altta kal ben üste çıkayım. Şöyle bir varlık meydana getirelim." gibi şeyler diyecektir. Veya aynı şeyleri başka bir atom söyleyecektir. Hangisi böyle şeyler dese, diğerleri ona itaat edecek, karşı koymadan kabul edecektir. Birbirinin emsali ve aynısı olan şeyler, yine birbirinin hâkimi ve mahkûmu olacaklardır. Aynı zamanda, her atom kâinattaki bütün dengelere, kanunlara ve şartlara uygun olarak istedikleri uzvu, istedikleri canlıyı meydana

getirebilecek sonsuz ilme, iradeye ve ihataya sahip olacaktır.

Bu durumda, eğer, Allah'ın ilmi, iradesi ve kudreti inkar edilip, birbirinin aynı ve emsali şeylerin hem hâkim hem de mahkûm olabileceği kabul edilse bile; her zerreye Eflatun kadar akıl, Aristo kadar muhakeme ve çağları aşan dâhilerinki kadar deha vermek gerekecektir. Bu ise Cenâb-ı Hakk'a layık görülmeyp, O'na verilmeyen kudret, irâde, ilim ve hikmetin şuursuz, ruhsuz ve cansız atomlara layık görülmesi demektir. Böyle bir muhal elbette irâde, ilim ve şuurdan mahrum akılsızlara layık bir iddiadır.

Mesela, parmağınızın ucuna bakın. Oradaki başbaşa vermiş milyarlarca atom, adeta bir kubbeyi meydana getiren taşlar gibidir. Parmağı teşkil eden kemik, tırnak, kılcal damarlar, sinirler vs. hepsi de atomların birleşmesiyle meydana gelmişlerdir. Aynı zamanda kâlbinizdeki ve beyninizdeki bir kısım atomlar müstesna, -onlarda molekül halinde değişir-vücudunuzun tamamı değişmektedir. Bütün insanlar her an değişmekte ve üç-dört senede tamamen başka bir vücuda sahip olmaktadırlar.

İşte bedeninizi teşkil eden atomlar, çeşitli yollarla ayrılıp yerlerini yeni gelenlere bırakırken, çok hassas bir hesap ve plana uygun olarak hareket ederler. Öyle ki, kulağınız veya bir başka uzvunuz hiç bir zaman olduğundan küçük veya büyük hâle gelmez. Gözlerinizin rengi, çenenizin şekli, kaşlarınızın kavsi değişmez. Hastalık ve maraz belirtisi olan arızalar müstesna, vücudunuzun herhangi bir yerinde şişlikler veya yarıklar meydana gelmez. Çünkü, Cenâb-ı Hakk'ın kudret ve irâdesine ait plana göre teşkil edilen hücreler ve atomlar hadlerini aşmaya kalksalar "Dur! Hududun burasıdır. Buradan ileriye geçemezsin!" emriyle

karşılaşırlar. İlmî, şuurî, iktidarî ve irâdî bir sevk ile tedvir ve tedbir edilirler.

.....
ÜÇÜNCÜ KELİME: "İktezathu't-tabîat", yani "Tabiat gerektiriyor ve yapıyor."

Bu hükümde de pek çok imkânsızlık vardır. Örnek olarak üçünü göstereceğiz:

Birincisi:
Eğer varlıkların, bilhassa canlıların her şeyi gören bir kudret tarafından hikmetle ve sanatla yaratılışı Şems-i Ezeli'nin kader ve kudret kalemine verilmeyip kör, sağır ve düşüncesiz olan tabiata ve kuvvete isnat edilirse; tabiatın, yaratmak için her şeye görünmeyen sayısız makine ve matbaa yerleştirdiğini veya her şeyde kâinatı yaratıp idare edecek bir kudret ve hikmet bulunduğunu kabul etmek gerekir.

Nasıl ki güneşin cilveleri ve akisleri, yeryüzündeki zerre kadar cam parçalarında ve damlalarda görünüyor. Eğer o misali ve yansıyan güneşçikler gökteki güneşe isnat edilmezse; bir kibrit çöpünün ucunun sığmadığı bir zerrecik cam parçasında tabii, fitrî ve güneşin hususiyetlerine sahip, görünüşte küçük fakat manen çok derin bir güneşin bağımsız varlığını kabul etmek; camı meydana getiren zerreler adedince güneşler bulunduğunu farz etmek gerekir.

Aynen bu misaldeki gibi, varlıklar ve canlılar doğrudan doğruya Ezelî Güneş olan Cenab-ı Hakk'ın isimlerinin

cilvelerine verilmezse; her bir varlıkta, bilhassa her bir canlıda sınırsız bir kudret ve irade, sonsuz bir ilim ve hikmet taşıyan bir tabiat, bir kuvvet, adeta bir ilah bulunduğunu kabul etmek lazım gelir.

Böyle bir düşünce ise kâinattaki muhallerin en bâtılı, en hurafesidir. Kâinatın Yaratıcısının sanatını farazî, önemsiz, şuursuz tabiata veren insan, elbette hayvandan yüz kat daha hayvan ve daha şuursuz olduğunu gösterir.

Bu konuyu şerheden bir açıklamayı Hitap Çiçekleri adlı kitaptan okuyalım:

"Kâinat nasıl meydana geldi?" sorusunu sorduğumuzda bazıları hiç düşünmeden: "Tabiat yarattı" derler. Biz sorulara devam edip "Tabiat nedir? Şu ağaçlar, kuşlar, sulara oynayan balıklar, kulaklarımızda yankılanan cıvıltılar nedir?" dediğimizde de: "Bunların hepsi tabiattır. Tabiat kanunlarıdır" diyeceklerdir. "Pekala insanlar, hayvanlar ve diğer varlıklar nasıl meydana geldi?" sorumuza da "Tabiat yarattı" şeklinde cevap vereceklerdir. Nedir bu muamma? Nedir bu heyula? Nedir bu tabiat?

Ledünniyata karşı olup, hikmetlere göz kapayan ilim bilmezler Kant'a kızarlar, Kant eşyayı "nomen-fenomen" şeklinde ikiye ayırmıştır. -Kant'ın düşüncesinin isabetliliği veya isabetsizliğini burada tartışmıyacağız- Buna bizim dilimizde "Şehadet âlemi- Gâyb âlemi" veya "mülk-melekut" denilmektedir. Eşyanın mülk tarafı yani Şehadet âlemi, gözle görülen varlık âlemi ile onların tâbi olduğu ahval ve asardır. Melekut, yani gayb âlemi, hayat mekanizmasını harekete geçiren illetler, hikmetler âlemidir. Maddecilerin Kant'a kızmalarının sebebi ise inkar ettikleri madde dışı âlemi kabul etmesidir.

Tabiat, lugat ma'nâsıyla seciye, ahlak demektir. Maddecilerin anladıkları ma'nâ ise, madenler, bitkiler, hayvanlar, insanlar, sistemler, vs. herşeydir. Onların anladıkları gibi, tabiat eşyanın kendisi ise "Kâinatı kim yarattı? İnsanı kim yarattı?" sorularına "Tabiat yarattı" cevabını vermekle, "Tabiatı tabiat yarattı. Yeryüzünü yeryüzü yarattı. Taşlar, ağaçlar, kuşlar, insanlar, atomlar, galaksiler, herşey kendi kendini yarattı" demiş olmaktadırlar. Bu ise garipliğin, acaibliğin ve tenakuzun tezahürü olan bir safsatadır.

Eğer, tabiat demekle eşyanın bir kısmı hususiyetlerini, hâllerini ve vasıflarını kastederek, sıcaklık-soğukluk, çekme-itme, artı-eksi vb. gibi eşyanın arizî hallerini söylemek istiyorlarsa, biz soracağız: "Kromozonları ve taşıdıkları şifreleri kim yarattı? Karakterler, renkler, huylar vb. hususiyetleri kim verdi?" Onlar da, eşyayı vasıflarının yarattığı cevabını vererek yine gülünç duruma düşeceklerdir. Biraz iz'anları ve mantıkları kalmışsa, hiçbir cevap vermeyeceklerdir. Zira böyle birşeyi kabul etmek: "O şeyi vasıfları yarattı. İlim alimi, sanat sanatkarı, resim ressamı yarattı" demek gibidir.

Toprağa düşen bir tohum, Allah'ın icraatına perde olan nemi ve sıcaklığı da neşv ü nemasına uygun bulunca ukde-i hayatısını salıverir, başını yukarılara uzatıp hava, köklerini aşağılara bırakıp gıda alır. Şimdi tabiatçılara sorsak: "Çekirdek çatladı, kök saldı, filiz verdi. Bu iş nasıl oldu? Kendi kendine mi oldu? Su, hava veya toprak mı yaptı? Tohumdaki ukde-i hayatiye nereden geldi?" Birbirine bağlı, müteselsil yüzlerce, binlerce soru... Tohumun meydana gelmesine ve onun yeşermesine sebep olan herşey için bir başka sebep, o sebep için de başka bir sebep arayan sorular zinciri ard arda gelir. "Onu kim yaptı? O dediğinin

sebebi ne? Bu nasıl oldu? Şu neden öyle? O niye böyle?" gibi mütemadi devam eden sorular...

Mekanik sistemlerle hareket eden bir otomobile bakınız. Onun hareketinin bir kısım şeylere bağlı olduğunu görürsünüz. Deposuna konulan benzini gaz pedalının püskürtmesi, bujilerin ateşlemesi, ateşlemeyi yanmanın takib etmesi, hararetin harekete dönüşmesi, hareketin tekerleklerle intikali ve otomobilin uçarcasına gitmesi... Bütün bunlar, o mekaniğin vasıfları, hususiyetleridir. Bu durumda "Benzine yanma kabiliyetini veren, pulvarize olabilmesini öğreten kimdir? Ateşlenen benzin ile ısınan hava pistonları itmeyi nereden öğrenmiştir? Mekanikî itmenin-çekmenin, dairevî hareketlerin sistematiğini ortaya koyan kimdir?" gibi sorulara: "Bu mekaniği meydana getiren benzinin yanma kabiliyetidir, havanın genleşme kabiliyetidir vs." denilemeyecektir. Çünkü bunlar birer hususiyet ve vasıftır. Vasıflar, hususiyetler ve sıfatlar zata tesir edemez.

Binaenaleyh bugün moda hâline getirilip, "Herşeyi yaratan doğa kanunlarıdır, tabiattır" denilerek, neslimize empoze edilen düşünce asılsız ve esassız, gülünç birşeydir. Eşyanın varlığını doğa ve tabiat denen şeye havale etmenin kıymet-i ilmiyesi olmamakla beraber, ahmaklık ve akılsızlık alameti olarak farklı bir değeri vardır.

Hulusa, eşya vardır, nizamlı ve hikmetlidir, her parçasında, her zerresinde Cenâb-ı Hakk'a ait ma'nâlar gizlidir. Sebeblerin tesir-i hakikleri yoktur. Tabiat kanunları denilen şeyler mahiyetleri meçhul bir kısım arizî vasıflardır. Çekme-itme kanunu, yerçekimi kanunu kılcallık ve sair tabiat kanunları mahiyetleri anlaşılamayan ama rizayi hesaplarla formüle edilmeye çalışılan birer nam, birer addır.

Yerinde kullanılmayan ilim dallarıyla neslimize dalalet ve sapıklık enjekte edilmeye, şüphe ve tereddüt tohumları ile kâlb ve ruhlarının bozulmasına çalışılmakta olan günümüzde bu mevzuda yapılacak her araştırma ve tahkik, Allah'ın ma'rifeti ile ilimlerde terakkiyi temin edecektir. Kâlbimizi îman ziyasıyla tezyin edecek, her adımla ölmezliğimizin, yokluğa atılmayışımızın bahtiyarlığı ve saadeti ile sermest olacağız. Böylesine bir îman anlayışına yükseldikten sonra Allah'ın tevfik ve inayeti ile aşamayacağımız hendek, geçemediğimiz vadi kalmayacaktır.

Resûl-ü Ekrem, insanların himmet ve gayretlerini tahkiksiz, araştırmasız, teemmülsüz ve tetkiksiz olarak birşeye bağlamalarından kurtararak, Cenâb-ı Hakk'a bağlamıştır. Tetkik, teemmül ve tefekkür neticesinde elde edilecek tahkiki îmanın yolunu göstermiştir. Bundan ötürüdür ki, hakiki îmanı elde etmiş mü'minler kâinattaki bütün hadiseler aleyhlerine dönse bile sarsılmaz, mukavemet ederler.

Cenâb-ı Hakk bizlere basiret ve ma'rifet ihsan etsin. Herşeyde O'nun varlığını ve birliğini müşahade edelim. Tefekkür, araştırma ve tahkik yoluna girerek, taklidî îmandan kurtulup, O'na îmanımızı artıralım. Amin...

SORU: Allah tarif edilebilir mi,bilinebilir mi?

Allah hakkında, biz bize öğretilenden başkasını bilemeyiz. Akıl, bu sahada bir şey söyleyemez. Bu mevzûda aklın yapacağı şey, vahyin rehberliğini kabulden ibarettir. Bunu şöyle bir misâlle anlaşılır hâle getirebiliriz:

Meselâ; bizler bir çatı altında oturuyoruz. Bir aralık kapının vurulduğunu duyduk. Evet, hakikaten kapı vuruluyordu.

İçimizden bazıları, kapının vurulmasından anlaşılanı aşarak, bir kısım mütâlâalarda bulunmaya başladılar: "Efendim kapıyı vuran şöyle bir zâttır, böyle bir zâttır" ilh... Biz, buna tasavvur diyoruz. Bir diğer grup ise, böyle bir meselede, aklın tasavvur etmeye mecâli yoktur. Akla düşen şey, kapının vurulmasıyla arka tarafta birinin bulunduğunu tasdîk; fakat kim olduğunu belirleme hususunu, kapıyı vurmak suretiyle kendini bize tanıttırmak isteyen zâta bırakmak olacaktır. Biz buna teakkul akletme, anlama diyoruz.

Bu misâli, mevzuumuza şöylece tatbik edebiliriz: Biz Allah'ı (C.C) eserlerinden isimlerine, isimlerinden sıfatlarına, sıfatlarından tecelli-i zât'a yükselerek tanımağa çalışırız.

Yânî, eserlerinde tecelliden isimleriyle tecelli etmesine geçerek kâinatı dolaşır, sıfatların tecelli ufkuna ulaşır; gaybdan şuhûda yükseliriz ve müşahede zevkimiz arttıkça, tecelli-i zât için sermest ve bîhûş çırpınıp dururuz. Gâh cemâl ve şefkât esintileriyle inbisât eder ve neşeleniriz; gâh celâl, mehâbet ve korku içinde ra'şedâr olup ürpeririz.

Görülüyor ki Zât-ı Bârî hakkında, bizim "ma'rûfumuz" ve "malûmumuz" ölçüsü içinde bir şey diyemiyoruz. O'nun, bilinmesini, kendine has lisan ve lehçesi içinde, şehâdet ve gayb âleminin birleşme noktası olan vicdâna bırakıyoruz. Evet, Allah isimleriyle ma'lûm, sıfatlarıyla muhât, zâtıyla mevcuttur; Hz. Sıddîk'ın ifâdesiyle: O'nu idrâk, idrâkten acz ifâdesi içindedir. Veya en büyük Tarifçiye isnad edilen bir sözdeki itirafla, "Seni hakkıyla bilemedik ey Ma i-ûf" ölçüsüyle bir ma'rûf ve malûm'dur.

Kur'ân-ı Kerim'in, O'nun ef âli ve icraatına dâir verdiği tariflerde ise, O'nu ef âl ve sıfatlarıyla bir Ma'bûd-u Mutlak tanır; kemâl sıfatlarla bilinebileceğine kalben yükselir,

cemâlde (sonsuz güzellik kaynağı) olan kemâlini (mutlak eksiksizlik ve kusursuzluğunu) görürüz.

Öyle ise, ahd u peymânımızı bir kere daha yenileyerek, şöyle diyebiliriz: Ey Ma'bûd-u Mutlak!... Seni hakkıyla bilemediğimiz muhakkak; ama bizlere şah damarlarından daha yakın olduğu ve normo âlemdeki bu yakınlığın içinde, bütün bir semâvatı kitap sayfaları gibi açıp kapamadaki azametini, sineğin gözü ile güneş manzûmesi arasında va'zettığın şiirimsi âhengi, rûhumuza bir nurlu yol kabul ederek, binlerce, yüzbinlerce menzilde sana ait eserlerle zâtını tanıyor, tecellilerinle bütünleşiyor ve itmi'nana eriyoruz.